

## 1. mai

### Oddagrein

NÓGV framstig eru hend, síðani arbeiðarar suður í Europa fóru at halda 1. mai sum arbeiðaradag fyrri stívlaga 100 árum síðani. Tá var herrópið 8 timar arbeiði, 8 timar hvíld og 8 timar frí. Tað var eitt einfalt krav, sum øll arbeiðandi kundu taka undir við.

SO einföld er støðan ikki í dag og heldur ikki er samfelagið so einfalt. Men kortini kunnu arbeiðarar og løntakarar í sini heild ganga undir eitt felags herróp í dag, og tað er kravið um ARBEIÐI TIL ALLAR HENDUR og kravið um SOSIALT RÆTTVÍSI!

TÍVERRI er støðan tann, at fleiri túsund fólk hava ikki arbeiði í dag, og tey, sum ikki hava arbeiði, fáa neyvan til at liva fyrri. Í øllum førum hava tey ikki ráð at búgva í egnum bústaði uttan vælvíld frá peningastovnum og uttan eina trároynd á Almennastovuni.

HETTA er ein skammblettur á vælferðarsamfelagi okkara, sum tey flestu eru sinnað fyrri at bota um, men sum lítið og einki er at gera við, so leingi sum samfelagið ekur á knúnunum og so leingi sum ein stórir partur av tjóðarúrtøkuni fer til rentur av uttanlandsskuldini.

TÍ er einki annað at gera, enn at bróta upp ermar, og virka seg úr kreppuni. Men skulu vit endurskapa vælferðarsamfelagið, har arbeiði er til allar hendur, so er eisini neyðugt at laga samfelagið til broyttar umstøður. Tær almennu útreiðslurnar mugu lagast til tjóðarúrtøkuna, samstundis sum skorað verður á, at fáa meira burtur úr tilfeingi okkara.

ARBEIÐARARØRSLAN – tað veri seg fakfeløg og javnaðarflokkar – lögdu til brots at byggja upp eitt vælferðarsamfelag. Hetta eydnaðist í stórt mál, hóast vit kanska ikki kunnu sammeta okkum við hini Norðurlondini fult út.

Á TÍ eina bógnum vunnu fakfeløgin sigrar og fingur stórri lut í tí virði, sum løntakararnir skaptu. Og á hinum bógnum slóðaðu sosialdemokratisku arbeiðaraflokkarnir – saman við øðrum sosialt tilvitandi flokkum – fyrri at skapa eitt samfelag, har pláss varð fyrri øllum. Eitt samfelag, sum tey flestu kundu fegnast um.

EITT prógv um, at saman klára vit at taka stór tøk. Tíverri er kinkur komin í, men skulu vit rætta skútuna upp aftur til frama fyrri vanligu føroyingin, er neyðugt at leggja gamalt agg til viks og aftur virka í felag. Góðan 1. mai!

Sosialurin

## Sjónarmið

# Danskt í 3. fl./enskt í 5. fl.

Í álitinum um nýggja fólkaskúlaálóg stendur, at nú skulu vit byrja við enskum í 5. flokki í staðin fyrri 6. flokki, men ikki verður grett orð um allar dansk-tímarnar í 3. fl. Ófati-ligt, hugstoytt. Tú ógvast.

Eg hevði væntað, at tað glógvaði í hesum 7 fólkunum í Ráðleggingarnevndini, sum hevur lagt álitid fram, eisini tá talan er um málundir-vising fólkaskúlans.

Fara tit nú at pilka við byrjanarundirvisingina í enskum, so forða tit samstundis fyrri broyt-ingum í tí, sum veruliga er neyðugt at broyta, nevniliga dansk-tímarnir

í 3. fl. Tað hava tit kanska eisini havt í huga?

At broyta undirvisingina í enskum er ikki so umráðandi í fyrstu syftu. Okkara næmingar eru rættiliga væl fyrri í enskum, tá teir fara úr fólkaskúlanum.

Haraftrurimóti er tað ógvuliga umráðandi at gera broytingar viðvík-andi danskum í 3. fl. Vit kunnu t.d. byrja við danskum í 4. fl., og so menna føroyskt og tær handaligu lærugreinirnar í 3. fl. Dansk verður avgjørt ikki fyrri vanbýti í Føroyum av hesum ávum.

Líkt tað annars nøkrum, at næmingar okkara

skulu hava heilar 5 dansk-tímar longu í 3. fl. føroysktimarnir eru 6 í tali! Kann nakar ivi vera um, at allir hasir dansk-tímarnir ørkymla móðurmálsundirvisingina hjá hesum børnum, áðrenn tey duga at lesa og skriva sít móðurmál nógv væl?

Endurtekur søgan seg: Danmark (E.S.) ger broytingar, so mugu vit gera tað sama uttan at hugsa um okkara ser-støðu! Hava vit gloymt, at vit hava eitt fremmandamál meir enn danir, eitt mál, ið hevur so at siga somu sømdir sum móðurmálið? Tora vit ikki at gera broytingar, sum fyrst og fremst

gagna okkum sjálvum?

Lat meg at enda gera eitt pára greitt: Tað er sjálvandi bæði neyðugt og hent at duga danskt, enskt og onnur mál, og sjálvur eri eg lærari bæði í føroyskum, danskum og enskum, men ein avgjørd fortreyt fyrri at duga onnur mál, er at duga móðurmálið til lítar, og tað gera vit føroyingar neyvan sum nú er.

So Føroya lærarar og onnur! Gerið ein vørr í hesum máli!

Vinarliga,

Eyðun á Borg,  
Argir

# Latið fólk, sum eru í trupulleikum sleppa at heva eftirlønir

Føroyskir skattaborgarar hava nógvar milliúnir krónur standandi í eftirlønartryggingum. Hetta er peningur, sum er spardur upp við skattafyrir-munum. Vit halda, tað hevði verið vert at skapt ein møguleika fyrri, at hesin peningur, sum í løtuni liggur deyður, verður latin leysur og harvið kann koma føroyska búskapinum til góðar, stendur í tíðindabrævi frá Rasmussen og Weihe

Tað finnst nógvar góðar grundir fyrri at heva eftirlønarpensjónir. Her skulu nevast tvær:

- 1) Sæð frá einum samfelagsligum sjónarmiði vil ein eftirlønarpensjónir savna kapital, ið kann verða við at figga ilögur í vinnulívnum. Men í føroyska búskapinum er tað ikki tørvurin á kapitali, ið er størri trupulleikin.
- 2) Tann einstaki borgarin tryggjar sær stórra inn-tøku og betri lívkor, tá hann er komin til pensjónsaldur. Men hjá teimum, sum dagliga ikki fáa endarnar at røkka saman, telur nútíðin meira eina framtíð. Tá peningur ikki er til mat ella skógvar til børnini, er eftirlønarpensjónir neyvan nokur heilag kúgv.

### Hvussu skal uppsparingin gevast leys?

Gerast skal ein lóg, ið loyvir, at kapitalpensjónirnar kunnu hevast innan árslok í 1996, móti at rindað verður eitt avgjald upp á 35% (tað er sama avgjald, sum

eftir galdandi reglum), og at lútauppsparingar kunnu hevast móti einum avgjaldi upp á 40% (við vanligar útgjald vildi hetta verið vanlig skattskylda inntøka). Eigarnir avgera sjálvir, um teir vilja brúka henda møguleika. Galdandi reglur um eftirlønarpensjónir skulu varðveittast. Tað merir, at gjaldast kann inn í 1996 og framvið sum vanlig. Tað er bert í 1996, at loyvt verður at heva í ótið.

### Hverja ávirkan fær lógin?

Mett verður, at eini 300 milliúnir krónur standa í kapital- og lútauppsparingum í Føroyum og ein ókend upphædd uttan fyrri Føroyar. Verða 250 milliúnir hevaðar, so gevur hetta landskassum eina eyka inntøku upp á uml. 90 milliúnir kr., og eigarnir sjálvir fáa hin- ar 160.

Peningurin, sum eigarnir fáa, kann brúkast til:

- 1) Niðurgjalding av lánum í sambandi við skuldar- eftirgeving
- 2) Privatnýtislu

- 2) Innskot av eginpeningi í vinnulívnið.

Uttan mun til hvussu peningurin verður nýttur, vil hetta fáa positiva ávirkan á borgarar og samfelagið. Mong eru í dag í teirri lögnu støðu, at tey klára ikki sínar skyldur, samstundis sum tey eiga væl av peningi inni- standandi sum eftirlønarpensjónir (ið lángevarar ikki kunnu fara eftir), og hvønn mánað spara tey 15% av lønini upp (sum summir sáttmálar áseta). Fingu tey hendur á peningi, sum í dag er bundin, kundu tey fingið avtalur við sínar lángevarar og harvið eina endaliga loysn á privatum ókonomiskum trupulleikum.

Vit leggja dent á, at hetta skal vera ein fríviljug skipan. Eingin skal kunna tvingas til at heva sína eftirlønarpensjónir, um hann ikki sjálvur vil.

Í uppskotinum eru fleiri aspekt, sum tað ikki ber til at víðgera her, men vit eru altíð fúsir at víðgera uppskotið saman við áhugaðum.

## Bingotølini í dag:

30 82